

Tid Onsdagen den 18 december 2013 kl 17.00 – 18.45
Plats Bolindersalen, Tekniska nämndhuset
Justerat Fredagen den 20 december 2013

Per Ankersjö

Katarina Luhr

Närvarande

Beslutande ledamöter:

Per Ankersjö (C) ordföranden

Katarina Luhr (MP) vice ordföranden

Jonas Nilsson (M)

Torbjörn Erbe (M)

Per Ola Bosson (M) §§ 1-18, 20-21

Helena Levy (M)

Nils Ingelström (M)

Karin Karlsbro (FP)

Mikael Magnusson (S)

Mats E. P. Lindqvist (MP)

Tjänstgörande ersättare:

Anders Thureson (M) för Per Ola Bosson (M) § 19

Fredrik Canerstam (S) Åsa Wester (S)

Måns Lönnroth (S) för vakans (S)

Charles Berkow (MP) för Stellan F. Hamrin (V)

Ersättare:

Anders Thureson (M) §§ 1-18, 20-21

Eva Runvald (M) §§ 4-21

Viktor Strååt (M)

Per Johansson (FP)

Maria Brogren (C)

Clara Lindgren (MP)

Tjänstemän:

Förvaltningschefen Gunnar Söderholm, Håkan Andersson, Jörgen Bengtsson, Arne Jamtrot, Gustaf Landahl, Ulf Mohlander, Daniel Selin, Kristofer Stjernqvist, Emily Tjäder, Malin Täftefur och Pia Winbladh Högfors samt personalföreträdaren Luis Lopez och borgarrådssekreteraren Albin Ring.

§ 17**Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019**

Dnr 2013-592

Beslut

Miljö- och hälsoskydds nämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskydds nämnden beslutar att föreslå kommunfullmäktige att godkänna förslaget till kemikalieplan.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 2 december 2013.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Per Ankersjö (C), Jonas Nilsson m.fl. (M) och Karin Karlsbro (FP) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslår att nämnden beslutar enligt följande:

Att lägga till möjligheten till att efter utvärdering göra mindre revideringar av planen efter två år.

Att med denna ändring föreslå Kommunfullmäktige att godkänna förslaget till kemikalieplan.

Vi ser mycket positivt på att förslaget till kemikalieplan äntligen är färdigt och tycker att många viktiga delar av stadens kemikaliearbete har tagits med. Vi är också mycket nöjda över att barns exponering för kemikalier har fått en central roll i förslaget. Vi välkomnar att ambitionerna åter höjs, sedan Miljömiljardsprojektet "Nya gifter – nya verktyg" (2004-2008) avslutades.

Vi instämmer helt i prioriteringen att minska barns exponering för skadliga kemikalier, men anser därutöver att utfasning av persistenta och bioackumulerande ämnen och användningen av giftfria byggmaterial bör vara viktiga områden att arbeta med då dessa två områden kan ge skadlig påverkan på mycket lång sikt, och blir svåra att hantera när problem uppstår. Inom dessa tre områden (barn, byggmaterial och persistenta kemikalier) är det extra viktigt att "ska-krav" ställs och att man undviker formuleringar som "bör inte användas" då detta kommer försvåra uppföljning och eventuell påföljd om kraven inte följs. Vi anser också att det

är extra viktigt att försiktighetsprincipen används inom dessa prioriterade områden.

Även vid olika typer av upphandling är ”ska-krav” att föredra framför ”bör” och ska göras i de fall där det finns laglig möjlighet. Staden bör verka för utökade möjligheter att ställa sådana krav (se till exempel ärende 16 om EU-arbetet). Staden är dessutom en så stor aktör att det kan vara befogat med riktade teknikupphandlingar, ibland tillsammans med andra kommuner (se till exempel ärende 8 om policy för golv med ftalater). Upphandlande förvaltning eller bolag måste få tydliga riktlinjer med beskrivning av vad som inte ska upphandlas, och vilka miljökrav som ska ställas då det annars kan vara mycket svårt att ställa någon till svars vid en uppföljning av de ställda kraven. Uppföljning av kraven är mycket viktig och vi vill speciellt trycka på vikten av påföljd om kraven inte har följts.

Vi anser att det är viktigt att staden ska kunna sätta en högre standard för kravställande och att man t.ex. ska kunna exkludera ämnen som ännu inte hunnit uppföras på några listor om man bedömer att det kan finnas risker med dessa. Staden är en stor aktör som har stor inverkan och bör därför gå före. Staden har också många underaktörer som också kan behöva tydlighet. Därför anser vi att kemikalieplanen kommer vara viktig som ett basalt övergripande dokument för att styra stadens alla verksamheter, men att starkare krav kan komma att ställas inom specifika viktiga områden, exempelvis för byggmaterial eller för upphandling av inredning och utrustning inom skolor och förskolor. Vid en miljödiplomering av förskolor kan t.ex. en tydlig grupp uppställda mål och riktlinjer prickas av och därmed ge en större tydlighet för förskolans ledning och för föräldrar till barnen på förskolan. T.ex. kan det behövas en saneringsplan för utfasning av ftalater där barn vistas.

Det är viktigt att Kemikaliecentrum finns tillgängligt med stöd och hjälp och kan tillhandahålla styrdokument för att hjälpa verksamheter att fasa ut produkter och material som kan innehålla skadliga ämnen.

Stadens kemikaliearbete bör tydligt lyfta fram förslag på åtgärder på nationell eller EU-nivå, där sådana behöver för bättre målfyllelse. Ett exempel är skatter på farliga ämnen som inte kan förbjudas, där det finns alternativ som inte kommer till användning av kostnadsskäl.

Vi anser att man bör överväga hur information som inhämtats

genom tillsyn, upphandling eller på annat sätt om farliga ämnen i bestämda produkter kan göra mer lättillgänglig för hushåll, småföretag och andra brukare samt föreningar och andra medkommunikatörer. Vi anser att staden bör fördjupa samarbetet med ideella miljöorganisationer om kemikaliefrågor.

Då kemikalieområdet snabbt kan förändras och då planen är ny och oprövad anser vi att det är viktigt att efter 2 år ha en genomgång av möjliga problemområden och möjlighet till en eventuell revidering av kemikalieplanen.

Förutom de kemikalier som ”importeras” till staden med varor och produkter som vi använder finns det även skadliga ämnen som kan bildas av stadens egen verksamhet. Exempelvis kan linoljeprodukter ge upphov till förhöjda halter av formaldehyd och fuktskadad betong kan avge organiska ämnen som kan ge hälsoeffekter i inomhusmiljön. Andra exempel där stadens egna verksamheter kan ge avtryck på miljön är t.ex. fjärrvärmeproduktion och avloppshantering. Söförförbränning leder t.ex. till bildning av dioxiner, speciellt vid för låg temperatur och användning av hypoklorit i för rening av nya membranfilter i avloppsreningsverk ger upphov till bildning av persistenta klororganiska föreningar, vilket t.ex. kan undvikas genom att byta ut hypoklorit mot väteperoxid. I dessa fall är det viktigt att staden har kunskap om dessa processer och arbetar proaktivt med information och tillsyn för att minska risken för bildning och frisättning av dessa skadliga ämnen, både för en förbättrad inomhusmiljö, och för att förhindra utsläpp av skadliga ämnen till mark eller vatten.

Vi anser att kemikalieplanen är ett bra grunddokument, men det är också tydligt att planen är en start och inte en lösning. Arbetet kommer att starta med godkännandet av planen. Kemikaliecentrum kommer att få en enorm uppgift att lösa och det kommer behövas koordination, resurser och hjälp utifrån för att kunna nå målet om ett giftfritt Stockholm. Precis som med staden miljöprogram kommer det finnas ett stort behov av att samordna och informera stadens nämnder och bolag om innehållet i planen. Nya underdokument för styrning och uppföljning kommer att behöva tas fram. Vi efterlyser också en stor tydlighet i styrdokumentet, för att uppnå en bättre användarvänlighet. Vilka kemikalier får inte användas, var gäller specifika riskbedömningar, när kan undantag beviljas, hur kommer arbetet att följas upp? Även arbetet mot allmänhet och företag kommer att bli krävande. Det är därför av största vikt att kemikaliecentrum tilldelas

tillräckliga resurser och att finansieringen tryggas på längre sikt.

Vi måste starta nu och inte sedan. Det är viktigt att visionen om ett Giftfritt Stockholm inte bara stannar vid en vision.

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) finner att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av ordföranden Per Ankersjö (C), Jonas Nilsson m.fl. (M) och Karin Karlsbro (FP) enligt följande:

Visionen om en giftfri stad 2030 är viktig, inte minst mot bakgrund av den ökande förekomsten av kemikalier i vår vardag. Kemikalieplanens framtagande är ännu ett exempel på hur Alliansen arbetar ambitiöst och strategiskt med stadens miljöfrågor. Det särskilda fokus på barn som finns i planen är angeläget och ligger helt i linje med majoritetens prioriteringar.

Frågor om kemikalier är komplexa och därför är inrättandet av Kemikaliecentrum vid Miljöförvaltningen, som aviseras och finansieras i stadens budget för 2014, av stor betydelse. Vi tror att behovet av information är stort hos såväl stockholmarna, stadens personal och företag inom exempelvis handeln. Det är viktigt att staden förmedlar korrekt information och finner en tydlig balans mellan evidensbaserad fakta och försiktighetsprincipen när det gäller detta område där utvecklingen ofta går mycket fort och där det hela tiden presenteras ny forskning. Ett exempel på det senare är forskningsläget angående koppar, där vi förväntar oss att förvaltningen presenterar belägg för nödvändigheten av de åtgärder avseende koppar som finns med i planen och bemöter de nya uppgifter som presenterats på området.

Särskilt uttalande lämnas av vice ordföranden Katarina Luhr m.fl. (MP) enligt följande:

Vi ser mycket positivt på att förslaget till kemikalieplan äntligen är färdigt och tycker att många viktiga delar av stadens kemikaliearbete har tagits med. Vi är också mycket nöjda över att barns exponering för kemikalier har fått en central roll i förslaget. Vi välkomnar att ambitionerna åter höjs, sedan Miljömiljardsprojektet "Nya gifter – nya verktyg" (2004-2008) avslutades.

Vi instämmer helt i prioriteringen att minska barns

exponering för skadliga kemikalier, men anser därutöver att utfasning av persistenta och bioackumulerande ämnen och användningen av giftfria byggmaterial bör vara viktiga områden att arbeta med då dessa två områden kan ge skadlig påverkan på mycket lång sikt, och blir svåra att hantera när problem uppstår. Inom dessa tre områden (barn, byggmaterial och persistenta kemikalier) är det extra viktigt att ”ska-krav” ställs och att man undviker formuleringar som ”bör inte användas” då detta kommer försvåra uppföljning och eventuell påföljd om kraven inte följts. Vi anser också att det är extra viktigt att försiktighetsprincipen används inom dessa prioriterade områden.

Även vid olika typer av upphandling är ”ska-krav” att föredra framför ”bör” och ska göras i de fall där det finns laglig möjlighet. Staden bör verka för utökade möjligheter att ställa sådana krav (se till exempel ärende 16 om EU-arbetet). Staden är dessutom en så stor aktör att det kan vara befogat med riktade teknikupphandlingar, ibland tillsammans med andra kommuner (se till exempel ärende 8 om policy för golv med ftalater). Upphandlande förvaltning eller bolag måste få tydliga riktlinjer med beskrivning av vad som inte ska upphandlas, och vilka miljökrav som ska ställas då det annars kan vara mycket svårt att ställa någon till svars vid en uppföljning av de ställda kraven. Uppföljning av kraven är mycket viktig och vi vill speciellt trycka på vikten av påföljd om kraven inte har följts.

Vi anser att det är viktigt att staden ska kunna sätta en högre standard för kravställande och att man t.ex. ska kunna exkludera ämnen som ännu inte hunnit uppföras på några listor om man bedömer att det kan finnas risker med dessa. Staden är en stor aktör som har stor inverkan och bör därför gå före. Staden har också många underaktörer som också kan behöva tydlighet. Därför anser vi att kemikalieplanen kommer vara viktig som ett basalt övergripande dokument för att styra stadens alla verksamheter, men att starkare krav kan komma att ställas inom specifika viktiga områden, exempelvis för byggmaterial eller för upphandling av inredning och utrustning inom skolor och förskolor. Vid en miljödiplomering av förskolor kan t.ex. en tydlig grupp uppställda mål och riktlinjer prickas av och därmed ge en större tydlighet för förskolans ledning och för föräldrar till barnen på förskolan. T.ex. kan det behövas en saneringsplan för utfasning av ftalater där barn vistas.

Det är viktigt att Kemikaliecentrum finns tillgängligt med stöd och hjälp och kan tillhandahålla styrdokument för att

hjälpa verksamheter att fasa ut produkter och material som kan innehålla skadliga ämnen.

Stadens kemikaliearbete bör tydligt lyfta fram förslag på åtgärder på nationell eller EU-nivå, där sådana behöver för bättre måluppfyllelse. Ett exempel är skatter på farliga ämnen som inte kan förbjudas, där det finns alternativ som inte kommer till användning av kostnadsskäl.

Vi anser att man bör överväga hur information som inhämtats genom tillsyn, upphandling eller på annat sätt om farliga ämnen i bestämda produkter kan göra mer lättillgänglig för hushåll, småföretag och andra brukare samt föreningar och andra medkommunikatörer. Vi anser att staden bör fördjupa samarbetet med ideella miljöorganisationer om kemikaliefrågor.

Då kemikalieområdet snabbt kan förändras och då planen är ny och oprövad anser vi att det är viktigt att efter 2 år ha en genomgång av möjliga problemområden och möjlighet till en eventuell revidering av kemikalieplanen.

Förutom de kemikalier som ”importeras” till staden med varor och produkter som vi använder finns det även skadliga ämnen som kan bildas av stadens egen verksamhet. Exempelvis kan linoljeprodukter ge upphov till förhöjda halter av formaldehyd och fuktskadad betong kan avge organiska ämnen som kan ge hälsoeffekter i inomhusmiljön. Andra exempel där stadens egna verksamheter kan ge avtryck på miljön är t.ex. fjärrvärmeproduktion och avloppshantering. Söföbränning leder t.ex. till bildning av dioxiner, speciellt vid för låg temperatur och användning av hypoklorit i för rening av nya membranfilter i avloppsreningsverk ger upphov till bildning av persistenta klororganiska föreningar, vilket t.ex. kan undvikas genom att byta ut hypoklorit mot väteperoxid. I dessa fall är det viktigt att staden har kunskap om dessa processer och arbetar proaktivt med information och tillsyn för att minska risken för bildning och frisättning av dessa skadliga ämnen, både för en förbättrad inomhusmiljö, och för att förhindra utsläpp av skadliga ämnen till mark eller vatten.

Vi anser att kemikalieplanen är ett bra grunddokument, men det är också tydligt att planen är en start och inte en lösning. Arbetet kommer att starta med godkännandet av planen. Kemikaliecentrum kommer att få en enorm uppgift att lösa och det kommer behövas koordination, resurser och hjälp utifrån för att kunna nå målet om ett giftfritt Stockholm.

Precis som med staden miljöprogram kommer det finnas ett stort behov av att samordna och informera stadens nämnder och bolag om innehållet i planen. Nya underdokument för styrning och uppföljning kommer att behöva tas fram. Vi efterlyser också en stor tydlighet i styrdokumentet, för att uppnå en bättre användarvänlighet. Vilka kemikalier får inte användas, var gäller specifika riskbedömningar, när kan undantag beviljas, hur kommer arbetet att följas upp? Även arbetet mot allmänhet och företag kommer att bli krävande. Det är därför av största vikt att kemikaliecentrum tilldelas tillräckliga resurser och att finansieringen tryggas på längre sikt.

Vi måste starta nu och inte sedan. Det är viktigt att visionen om ett Giftfritt Stockholm inte bara stannar vid en vision.

Särskilt uttalande lämnas av Mikael Magnusson m.fl. (S) enligt följande:

Kemikalieplanen är bra och har vårt fulla stöd. Det är också bra att den utarbetas i tillsammans med andra större städer i landet. Planen ligger i linje med vad (S) har drivit. Kemikalieplanen passar väl in i det svenska arbetet att genomföra EU:s kemikalielagstiftning Reach. Reach är nämligen ännu inte i hamn eftersom motståndet fortfarande är stort inom vissa industrikretsar. Amerikansk kemikalieindustri lobbar mycket aggressivt för att försvaga Reach, inte minst inom ramen för förhandlingarna om det s. k. Transatlantic Partnership for Trade and Investments.

Kommissionens arbete med att ta fram vetenskapliga kriterier för hormonstörande ämnen har också försejats mycket kraftigt till följd av hårt motstånd från kemiindustrin. Staden bör därför ta initiativ till att utarbeta ett internationellt informationsmaterial och dessutom bjuda in intresserade städer i andra EU-länder till att följa arbetet. Ju fler aktörer som driver en liknande linje som Stockholm, desto större blir trycket att verkligen genomföra Reach i dess ursprungliga intentioner. Ett framgångsrikt kemikaliearbete kommer att leda till mycket konflikter. Förvaltningen måste därför välja sin första strid med omsorg så att man är säker på att vinna.

Genomförandet kommer att ställa mycket stora krav på kompetens och resurser för både juridik och kemikalier. Risken för utdragna juridiska processer skall inte underskattas och staden kan behöva driva frågor ända upp i EU-domstolen, Vi är inte övertygade om att de medel som ställs till förfogande kommer att räcka men är beredda att avvakta

kommande utvärderingar.

Det är bra att Kemikaliecentrum skall få ett vetenskapligt råd och det är bra att miljöövervakningen fördjupas och utökas. Vi tror emellertid att miljöövervakningen bör utvecklas ytterligare. Kemikaliecentrum och dess vetenskapliga råd bör få i uppdrag att lägga fram ett förslag till hur i första hand halterna av utfasningsämnen utvecklas i barns och nyföddas blod mm. Sådan information kommer att ha ett mycket stort övertalningsvärde i kemikaliearbetet. Vilket företag kommer att vilja fortsätta att sälja produkter till Stockholms kommun som innehåller kemikalier som också återfinns i t ex navelsträngsblod?

Vid protokollet
Kristofer Stjernqvist

Rätt utdraget intygar:
